

izbrojiti duždevoj blagajni tisuću zlatnih solida romanata.¹⁾ Tu se dakle izjednačuje vrijednost jedne sagene s onom dviju galija; ili u novcu: s odštetom od tisuću romanata. — Stručnjaci vele, da je tisuća romanata predstavljala 14 litara zlata, to jest, da je romanat vrijedio koliko nekadašnji carski cekin, 6 zlatnih forinti, ili 12 nekadašnjih zlatnih kruna; dakle hiljadu romanata bilo bi 6000 for., 12.000 zlatnih kruna; onda bi, kad bi se te svote preračunale u današnju valutu, i kad bi se uvažila *pregolema rijetkost zlata* prije hiljadu godina, pogotovo u zemljama, koje nisu imale vlastitoga zlatnog novca, kao što ga nije imala ni jedna država u Evropi u desetom stoljeću osim Bizanta, *teški milijuni u današnjoj valuti predstavljali su vrijednost flote kralja Tomislava*. Stoga nas i historija i logika neumoljivo sile priznati, da su hrvatske ratne sagene i kondure bili doista jaki ratni brodovi, te da nisu zaostajali za linijskim brodovima ostalih suvremenih pomorskih naroda. Pod svojim prvim kraljem Tomislavom Hrvatska je — ponavljamo riječi cara Konstantina — na kopnu raspolagala sa sto tisuća pješaka i šezdeset tisuća konjanika, dok je *na moru imala oko 180 ratnih brodova, na kojima je, izračunali smo, moglo biti 20 tisuća ljudi: mornara, pomorskih vojnika i veslača*.

Kraj tolike pomorske sile Hrvata nije čudo, što su Mlečani mirovali, i bili sretni, što im plaćanje danka osigurava plovidbu našim arhipelagom. I

¹⁾ Ovi su se solidi zvali romanati po liku cara Romana IV. Diogena, a bijahu od suhoga zlata.